

TELŠIŲ „DŽIUGO“ GIMNAZIJOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS, INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Telšių „Džiugo“ gimnazijos smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu 2016 m. spalio 18 d. Nr. XII-2685, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu 2017 m. vasario 14 d. Nr. XIII-204, Psichologinės pagalbos teikimo tvarkos aprašu 2017 m. rugpjūčio 30 d. Nr. V-663.

2. Aprašo paskirtis – padėti gimnazijos bendruomenei užtikrinti psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, patyčių apraiškomis aplinką.

3. Aprašas nustato patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą individualiu, klasės, mokyklos, šeimos lygmeniu.

4. Aprašas remiasi šiomis nuostatomis:

4.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas gimnazijos bendruomenės narys (administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas), pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir patyčias, privalo reaguoti;

4.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančių apie smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų, nepriklausomai nuo besityčiojančių ar patiriančių smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų;

4.4. gimnazijos bendruomenės nariai turi būti supažindinami su gimnazijos smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos vykdymo tvarkos aprašu. Mokiniai supažindinami klasių valandėlėse, jų tėvai – klasių susirinkimuose, pedagogai – mokytojų tarybos posėdžiuose, kiti darbuotojai – susirinkimuose.

5. Apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **Smurtas prieš vaiką** – veikimu ar neveikimu vaikui daromas tiesioginis ar netiesioginis tyčinis fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, garbės ir orumo nepaisymas ar nepriežiūra, dėl kurių vaikas patiria žalą ar pavojų gyvybei, sveikatai, raidai. Yra šios smurto formos:

5.1.1. **Patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgą persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti **tiesioginės** (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar **netiesioginės** (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.1.1.1. **Žodinės patyčios**: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.1.1.2. **Fizinės patyčios**: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas ir kt.;

5.1.1.3. **Socialinės patyčios**: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.1.1.4. **Kibernetinės patyčios**: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, asmens tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą, pažeminti ir kt.

5.2. **Patyčių dalyviai**:

5.2.1. patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojamas;

5.2.2. besityčiojantis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

5.2.3. patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi bet kuris bendruomenės narys;

5.2.4. patyčių stebėtojas – bet kuris bendruomenės narys, matantis ar žinantis apie patyčias.

5.3. **Prevenција** suprantama kaip priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnis. Prevenција yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į (si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

5.4. **Prevencijos priemonės**, nukreiptos į visus mokyklos mokinius, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems mokiniams, kuriems visai mokyklai taikomos prevencijos priemonės yra nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

5.5. **Intervencija** suprantama kaip mokyklos vadovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visumą.

6. Gimnazijoje draudžiama bet kokia smurto ir patyčių forma, nukreipta:

6.1. mokinių prieš mokinius;

6.2. darbuotojų prieš mokinius;

6.3. mokinių prieš darbuotojus;

6.4. darbuotojų prieš kitus tos įstaigos darbuotojus;

6.5. mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) prieš mokinius, darbuotojus.

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA GIMNAZIJOJE

7. Vykdamas gimnazijoje patyčių prevenciją ir intervenciją, įgyvendinama Olweus patyčių prevencijos programa (toliau – PPP), kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi gimnazijos direktorius, patyčių prevencijos koordinacinis komitetas (toliau - PPKK), Vaiko gerovės komisija, klasių vadovai, direktoriaus pavaduotojos ugdymui, o jos vykdyme dalyvauja visi gimnazijos bendruomenės nariai.

8. Gimnazijos direktorius yra atsakingas už aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremtą kasmetinio gimnazijos Olweus patyčių prevencijos plano parengimą, jo pristatymą gimnazijos bendruomenei ir vykdymą.

9. Aprašo įgyvendinimą koordinuoja PPKK, kuris kasmet:

9.1. inicijuoja, organizuoja ir koordinuoja anoniminės mokinių apklausos vykdymą ir rezultatų pristatymą bendruomenei;

9.2. apibendrina duomenis dėl gimnazijoje fiksuotų pranešimų apie patyčias ir atlieka jų analizę;

9.3. naudodamiesi apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

9.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį PPKK ir Vaiko gerovės komisijos posėdžiuose;

9.5. teikia siūlymus gimnazijos direktoriui dėl patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo, dėl gimnazijos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos klausimais;

9.6. individualiai dirba su smurto ir patyčių atvejais, kai vienas iš dalyvių yra suaugęs bendruomenės narys arba kai į juos kreipiasi klasės vadovas, išnaudojęs numatytas pagalbos priemones;

9.7. atlieka kitus gimnazijos apraše numatytus veiksmus.

10. Klasės vadovai du kartus per mėnesį veda Olweus PPP klasės valandėles, analizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja Olweus programos koordinatorių ir/ar Vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius aprašo įgyvendinimą, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA GIMNAZIJOJE

11. Visais įtariamų ir realių patyčių atvejais gimnazijos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas reaguoja nedelsdamas:

11.1. įsikiša įtaręs ir/ar pastebėjęs patyčias – nutraukia įtarimą keliančius veiksmus;

11.2. primena asmeniui, kuris tyčiojasi, vidaus darbo tvarkos ir elgesio taisykles, nuobaudų kopetėles;

11.3. jei mokiniui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis: tėvus (globėjus, rūpintojus), gimnazijos darbuotojus ar institucijas (pvz., policiją, greitąją pagalbą);

11.4. patyčių atvejį, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, užpildo informaciją įtariamų ir faktinių patyčių fiksavimo aplanke, užpildo pranešimą apie patyčias (1 priedas) ir pateikia Olweus programos koordinatoriui.

12. Pastebėjus kibernetines patyčias ar gavus apie jas pranešimą:

12.1. išsaugo vykstančių kibernetinių patyčių įrodymus arba atvejį, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, užpildo informaciją įtariamų ir faktinių patyčių fiksavimo aplanke ir pateikia užpildytą pranešimo apie smurtą ir patyčias formą (1 priedas) PPP koordinatoriui.

13. Klasės vadovas, gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias:

13.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai patyčių atvejis;

13.2. užpildo informaciją įtariamų ir faktinių patyčių fiksavimo aplanke, užpildo pranešimą apie patyčias (1 priedas) ir pateikia Olweus programos koordinatoriui;

13.3. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

13.4. vykdo tolesnę patyčių situacijos stebėseną;

13.5. kartojantis smurto ar patyčių situacijai, informaciją perduoda Vaiko gerovės komisijos nariams;

13.6. esant sudėtingesnei situacijai, inicijuoja Vaiko gerovės komisijos posėdį, o prireikus ir direkcinės tarybos posėdį.

14. PPP koordinatorius, kasdien peržiūri įtariamų ir faktinių patyčių fiksavimo aplanką, užregistruotus patyčių atvejus, juos įvertina ir nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną:

14.1. perduoda atvejį analizuoti klasių vadovams, kai smurto ir patyčių situacijoje abu ar daugiau dalyvių yra mokiniai;

14.2. informuoja gimnazijos direktorių ir atvejo stebėseną deleguoja Vaiko gerovės komisijai, kai smurto ir patyčių situacijoje vienas iš dalyvių yra suaugęs bendruomenės narys;

14.3. inicijuoja Vaiko gerovės komisijos posėdį atvejui aptarti ir situacijai įvertinti, veiksmų planui parengti.

15. Vaiko gerovės komisijos komanda:

15.1. numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, klase, psichologo, socialinio pedagogo konsultacijos ar kt.), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui, koreguoja veiksmų planą;

15.2. organizuoja švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalbą;

15.3. ypatingais atvejais (esant fiziniam smurtui) arba jei numatytas veiksmų planas teigiamo rezultato neduoda, nepavyksta sustabdyti smurto, patyčių, informuoja gimnazijos direktorių ir kreipiasi į policiją ir VTAS.

16. Direktorius, gavęs informaciją apie administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo patiriamas patyčias arba jiems pasityčiojus iš mokinio:

- 16.1. individualiai kalbasi su skriaudėju ir skriaudžiamuoju;
- 16.2. apie įvykusį smurto ar patyčių faktą nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša psichologinės pagalbos teikėjui ir rekomenduoja smurtavusiam ar smurtą patyrusiam asmeniui kreiptis dėl psichologinės pagalbos;
- 16.3. skriaudėją supažindina su rekomendacijų nevykdymo pasekmėmis;
- 16.4. ypatingais atvejais (esant fiziniam smurtui) informuoja Telšių apskrities vyriausiąją policijos komisariata, Vaikų teisių apsaugos skyrių, Pedagoginę psichologinę tarnybą, mokinio tėvus (globėjus, rūpintojus).
17. Psichologinė pagalba Pedagoginėje psichologinėje tarnyboje, Krizių centre arba mokykloje mokytojams, kitiems švietimo įstaigos darbuotojams, smurtavusiems ar patyrusiems smurtą, teikiama ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pranešimo momento.
18. Patyčias patiriantis mokinys ar patyčias stebintis, žinantis apie patyčias nedelsdamas informuoja (praneša žodžiu, parašo laišką e. dienyne ar pan.) bet kurį gimnazijos darbuotoją, kuriuo pasitiki.
19. Patyčias patiriančio mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) arba tėvai (globėjai, rūpintojai), žinantys apie klasėje vykstančias patyčias nedelsdami informuoja klasės vadovus, švietimo pagalbos specialistą ir/ar administracijos atstovus apie mokinio patiriamas patyčias jiems patogiu būdu (telefonu, elektroniniu laišku, žinute dienyne ar asmeniškai).

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20. Dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti deleguotas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.
21. Su gimnazijos nustatyta smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarka pasirašytinai supažindinami visi gimnazijos bendruomenės nariai.
22. Gimnazija bendradarbiauja su mokinių tėvais, vietos bendruomene, Telšių apskrities vyriausiuoju policijos komisariatu, Vaikų teisių apsaugos skyriaus, Pedagoginės psichologinės tarnybos ir kitų organizacijų, galinčių suteikti profesionalią pagalbą smurto ir patyčių prevencijos klausimais, specialistais.
23. Visų gimnazijos darbuotojų pareigybių aprašuose numatyta atsakomybė už emociškai saugios mokymo(si) aplinkos puoselėjimą, pareiga reaguoti į smurtą ir patyčias pagal Tvarkos apraše numatytą tvarką.
24. Aprašas skelbiamas gimnazijos internetinėje svetainėje.

1 priedas

TELŠIŲ „DŽIUGO“ GIMNAZIJA

PRANEŠIMAS APIE PATYČIAS

(pranešimo data)

Bendrieji duomenys:

Kam pranešta apie patyčias?	
Kas pranešė apie patyčias?	
Kada įvyko patyčios (data, val.)?	
Kur įvyko patyčios?	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
☐	Fizinės: vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.);
☐	Žodinės: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;
☐	Socialinės: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas;
☐	Kibernetinės: patyčios, vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).
	Kiti pastebėjimai (įrašyti).....
Ar yra žinoma, kad toks elgesys pasikartojantis?	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Vaiko, <u>patyrusio patyčias</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Vaiko/-ų, <u>kuris tyčiojosi</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Vaiko/-ų, <u>stebėjusio patyčias</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

--